

Războiului de întregire a neamului românesc

1916-1918

România în Primul Război Mondial

1916

04/17 august – Semnarea tratatului de alianță
dintre România și Antanta

Timp de doi ani, Consiliul de Miniștri liberal Ion I.C. Brătianu (guvernarea din 1914-1918) a pregătit – crezând însă, în mod eronat, că Transilvania avea să fie eliberată în 15 zile (!) – și a negociat cu Antanta intrarea României în război, preocupat fiind ca satisfacerea revendicărilor ei teritoriale să facă obiectul angajamentului ferm din partea Aliatilor.

După doi ani de neutralitate (1914-1916), în fața presiunilor Aliatilor, în 04/17 august 1916, România a semnat, la București, tratatul de alianță cu Antanta, document diplomatic însoțit de o convenție militară. Tratatul a fost semnat, din partea României, de primul ministru Ion I.C. Brătianu, din partea Antantei, de

miniștrii plenipotențari la București ai Franței, Marii Britanii, Rusiei și Italiei (intrată în război în 1915).

România se angaja să intre în război împotriva Austro-Ungariei, Antanta recunoscându-i dreptul asupra teritoriile locuite de românii din Austro-Ungaria: Banatul (inclusiv cel sârbesc), Bucovina, Crișana, Maramureșul, Transilvania.

Aliații se angajau să declanșeze, cu opt zile înainte de intrarea în război a României, o ofensivă militară la Salonic (în nordul Greciei) cu misiunea să țină ocupate trupele germano-bulgare de pe frontul balcanic, precum și o ofensivă armată pe direcția frontului austro-ungar din pusta maghiară, inițiativă strategică menită să înlesnească acțiunile armatei române în Transilvania.

La rândul ei, România se angaja să intre în război cel mai târziu pe data de 15/18 august, și numai împotriva Austriei-Ungariei. Statul român urma să primească, zilnic, câte 300 de tone de muniție și materiale de război transportate prin Rusia; statul rus urma să trimită două divizii de infanterie și una de cavalerie. Trebuie însă subliniat faptul că lipsa de bună-credință a Aliaților avea să fie sinonimă neîndeplinirii obligațiilor asumate.

14/27 august – Consiliul de Coroană decide intrarea României în război alături de Antantă

Potrivit relatării acestui Eveniment de către un martor privilegiat, Ion G. Duca – atunci ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice în guvernul liberal Ion I.C. Brătianu –, în sala Consiliului de Coroană de la Cotroceni (București) erau prezenți: întregul Consiliu de Miniștri în frunte cu primul ministru Ion I.C. Brătianu, reprezentanții Parlamentului (reprezentantul Camerei Deputaților și cel al Senatului), foști președinți ai Consiliului de Miniștri (precum P.P. Carp și Titu Maiorescu), șefi de partide (precum Take Ionescu, Nicolae Filipescu și Alexandru Marghiloman), foști președinți ai Corpurilor Legiuitoare. Ferdinand I (1914-

1927) și-a făcut apariția, întovărășit de moștenitorul tronului (principele Carol). Regele a luat cel dintâi cuvântul, precum fusese convenit cu Ion I.C. Brătianu, urmând să arate de la început care era rostul acestui Consiliu de Coroană. La Sinaia, în 21 iulie/03 august 1914, regele Carol I îi chemase pe frunțașii țării să ia o hotărâre: război sau neutralitate.

„Acuma, Regele ținea să precizeze de îndată că nu era vorba să se mai ia o hotărâre fiindcă aceasta era deja luată. El convocase însă pe reprezentanții tuturor partidelor pentru a le comunica această hotărâre și pentru a le cere să primească să se ralieze la ea și pentru a le solicita tot concursul de care țara avea atâta nevoie. Regele era foarte emoționat. Pe figura sa se vedeau întipărite urmele luptei sufletești prin care trecuse, ale nopților chinuitoare de nesomn în care se zbătuse între înclinațiunile sale firești de Principe German și îndatoririle sale poruncitoare de Rege Român, nopțile în care l-au frământat îndoiala dintre victoria germană și victoria aliată, clipele în care conștiința sa de rege și de om l-au obligat să judece toată epocala răspundere ce apăsa pe umerii lui. Dar, cu toată impresionanta emoțiune ce îl stăpânea, a vorbit cu o perfectă claritate și cu o voce de o nedesmințită hotărâre. De astă dată, discuția nu a mai avut loc, ca la Sinaia, în limba franceză, ci în limba română. România veche murise în clipa în care se ridicau cele dintâi raze ale zorilor României Noi.”

„În rezumat, Regele Ferdinand a spus că a convocat pe mai marii țării nu ca să le ceară un sfat, căci hotărârea lui este luată, ci ca să le ceară sprijinul. În situația actuală, neutralitatea nu mai este cu putință, România trebuie să ia o hotărâre și să aleagă. Soarta războiului înclină înspre Înțelegere (Antantă), dar, oricum ar

fi, România nu poate lupta alături de Puterile Centrale, căci ar însemna să mergem împotriva întregii evoluțiuni istorice a neamului nostru. Regele a arătat pe urmă că spre a se ajunge la o atare hotărâre, a trecut prin încercările cumplite pe care, desigur, le pricepem, dar că, având în vedere numai interesele țării a cărei Coroană o poartă, s'a învins pe sine însuși. Precum cauza cea dreaptă a învins în el, are nestrămutata convingere că va învinge în acest război și că astfel, din jertfele ce ne așteaptă, va ieși îndeplinirea idealului nostru național” (I.G. Duca, *Amintiri politice*, vol. I, München, Jon Dumitru Verlag, 1981, p. 272-273; de aici înainte: DUCA (I), p. ...).

Primul ministru Ion I.C. Brătianu a cerut atunci cuvântul.

„Cuvântarea sa a fost o expunere a situației și a motivelor pentru care se impunea să intrăm în acțiune alături de Aliați, vorbind limpede, concis, convingător, fără fraze, fără patetism. Într'o vâltoare ca aceea a actualului război, în care harta lumii se prefacă, o țara ca a noastră, o țara cu aspirațiuni naționale, nu poate să rămână neutră până la capăt, fără să-și compromită definitiv întreg viitorul. Prin urmare, a continuat Brătianu, se impune să ieșim din neutralitate, dar, pe de altă parte, având drept ideal unitatea națională, suntem datori să urmărim realizarea lui, căci cine știe dacă în decursul veacurilor vom găsi vreun prilej atât de prielnic ca cel de azi. Iată de ce nu putem să mergem decât alături de Aliați și în contra Puterilor Centrale. După aceea, Brătianu a explicat în scurte cuvinte politica sa în timpul neutralității, precum și pregătirea diplomatică a războiului, concludând: «Și eu și țara suntem în ceasul de față angajați, nu mai putem da

înapoi». Era mărturisirea solemnă a faptului împlinit. Brătianu a mai adăugat câteva cuvinte despre pregătirile militare și a sfârșit că toată țara, și întreaga suflare românească de peste Carpați așteaptă cu nerăbdare intrarea noastră în marele război” (DUCA (I), p. 273-274).

Deci, în mod formal – căci hotărârea fusese deja luată de rege și de guvern –, intrarea în război a României a fost decisă în Consiliul de Coroană din 14/27 august 1916, ținut la Palatul Cotroceni din București, unde s-a desfășurat o dezbatere de un dramatism demn de însemnătatea momentului istoric. Partizanii celor două orientări – „securitate națională” și „unitate națională” – și-au expus argumentele, protagoniștii duelului de idei fiind Petre P. Carp și regele Ferdinand:

„Din acest război va ieși sau egemonia germană sau egemonia rusească. Egemonia germană înseamnă pentru noi mântuirea, cea rusească sfârșitul, fiindcă vom sta în drumul Rusiei către Constantinopole. Iată de ce nu putem, oricum ar fi și în orice împrejurări, să fim decât împotriva rușilor” – considera P.P. Carp („transcris” de I.G. Duca). „De altminteri, Sire, acesta nu este numai interesul țării, el este și interesul dinastiei. Să nu-și închipuiască Majestatea Voastră că o Rusie învingătoare va tolera vreodată în România o dinastie Hohenzollern. Va impune o dinastie română, o dinastie Ghika, Sturdza sau o dinastie Brătianu sau Carp! Iată de ce, Sire, datorită Majestații Voastre este să se opună cu orice chip unei asemenea politici nefaste și să rămână credincioasă alături de Germania” – și-a continuat „pledoaria” P.P. Carp. „Am trei fii, îi dau Majestații Voastre să se bată și să moară. Iar eu mă voi ruga lui Dumnezeu ca armata română să fie bătută..., căci numai astfel

România va putea să fie scăpată” – își sfârși „tirada”, cu accente patetice scoase parcă dintr-o tragedie antică, fostul prim-ministru conservator (pe vremea lui Carol I). (DUCA (I), p. 276).

„Ați greșit și adineauri, Domnule Carp – răspunse suveranul României –, când ați vorbit de interesele Dinastiei. Nu cunosc decât interesele țării. În conștiința mea aceste două interese se confundă. Dacă m-am hotărât să fac acest pas grav, e fiindcă, după matură chibzuință, eu am ajuns la convingerea adâncă și nestrămutată, că el corespunde cu adevăratele aspirațiuni ale neamului a căror răspundere o port în ceasul de față. Dinastia va urma soarta țării, învingătoare cu ea sau învinsă cu ea. Deoarece, mai presus de toate, să știți, Domnule Carp, că Dinastia Mea este română. Rău ați făcut când ați numit-o străină, germană. Nu, e românească! Românii nu au adus aici pe unchiul meu, regele Carol, ca să întemeieze o Dinastie germană la gurile Dunării, ci o dinastie națională, și revendic pentru Casa Mea cinstea de a fi îndeplinit în întregime misiunea pe care acest popor i-a încredințat-o” (DUCA (I), p. 277).

În ceea ce îl privește, Ion I.C. Brătianu, primul ministru

„[...] a arătat ce a obținut de la Aliți, care sunt noile hotare pe care ni le-au garantat în caz de izbândă, precum și dreptul pe care ni l-au recunoscut de a participa pe picior de egalitate cu ei la viitorul congres de pace. Brătianu a mai spus că țara întreagă e martoră a eforturilor pe care le-a făcut timp de doi ani pentru a o menține în neutralitate și a-i cruța astfel cât mai mult jertfele războiului, însă că acum a simțit că orice amânare ne-ar putea fi funestă, fiindcă Aliții se află într-o așa situație, încât

dacă nici acum România nu va răspunde la apelul lor, vor căuta alte puncte de rezem. Așa fiind, s'a angajat, iar acum mai mult ca oricând crede că nu-i era permis să ezite și să poarte în fața istoriei răspunderea de a fi scăpat cel mai prielnic moment oferit neamului românesc pentru întregirea lui, de veacuri dorită și de veacuri așteptată” – își amintește I.G. Duca în calitatea sa de ministru prezent la această întrunire istorică (DUCA (I), p. 278).

„În viața națiunilor sunt afirmări de drepturi care se socotesc mai mult decât izbânzi trecătoare și sunt gesturi de abdicare, de dezertare morală, care compromit viitorul lor pentru veacuri de-a rândul. Într'o atare situație este astăzi românismul, de aceea chiar de ar fi să fim bătuți, faptul că patru din cele mai mari puteri ale lumii au recunoscut temeinicia revendicărilor noastre naționale și au consfințit printr'un act solemn hotarele etnice ale Românilor de peste Carpați, cauza românismului va face un pas înainte, mai mare și mai însemnat decât oricând. Și dacă nu azi, mâine vom culege roadele acestor jertfe și acestor afirmări de drepturi. [...] Aduceți-vă aminte de propria noastră istorie: Tudor Vladimirescu a fost zdrobit și stăpânitorii zilei l-au măcelărit. Dar el ridicase steagul renașterii noastre naționale și, pe temeiul gestului lui, urmașii săi au înfăptuit-o. În fine, cazul cel mai caracteristic este cazul lui Mihai Viteazul. Și el a fost învins, și el a fost omorât, dar a știut pentru o clipă să întrupească visul secular al neamului, unirea tuturor Românilor. Și a fost destul, nu numai ca el să rămână de-a lungul veacurilor eroul legendar și slăvit, dar pentru ca și noi, astăzi, să întemeiem pe faptele lui revendicările acestui neam” – sfârși Brătianu. (DUCA (I), p. 282).

„Regele a încheiat discuția, repetând încă o dată că hotărârea lui a luat-o după multe chinuri sufletești și după o îndelungată chibzuință, dar că, astăzi, după ce a auzit glasul tuturor frunțașilor țării, este și mai convins că a avut dreptate și că intrarea în război pentru realizarea idealului național este singura soluție corespunzătoare adevăratelor interese ale țării” (DUCA (I), p. 282-283).

14/27 august – România declară război Austro-Ungariei. Intrarea României în Primul Război Mondial și începutul Războiului de întregire a neamului românesc

Declarația de război, considerată legitimă, remisă împăratului Austro-Ungariei, Franz Joseph (1848-1916), de către Edgar Mavrocordat, ministrul României la Viena, era motivată prin lipsa de înțelegere a guvernanților austro-ungari față de aspirațiile și interesele legitime ale românilor din monarhia bicefală (monarhia duală), congenerii noștri de peste Carpați fiind tratați ca o „rasă inferioară” și supuși unui grup minoritar (cu referire la situația minoritară a ungarilor în raport cu naționalitățile nemaghiare din Transilvania).

A doua zi, la 15/28 august 1916, a fost difuzată *Proclamația către țară*, purtând semnătura regelui Ferdinand, a președintelui Consiliului de Miniștri, Ionel I.C. Brătianu, precum și a membrilor guvernului:

„Români! Războiul care de doi ani a încins tot mai strâns hotarele noastre, a zdruncinat adânc vechiul așezământ al Europei și a învederat că, pentru viitor, numai pe temeiul național se poate asigura viața pașnică a popoarelor. Pentru neamul nostru, el a adus ziua așteptată de veacuri de conștiința națională, ziua unirei lui. După vremuri îndelungate de nenorociri și de grele încercări, înaintașii noștri au reușit

să întemeieze statul Român prin Unirea Principatelor, prin Războiul Independenței, prin munca lor neobosită, pentru renașterea națională. Astăzi, ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților. De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpânirea Străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul lui de veci. În noi, în virtuțile, în vitejia noastră stă puțința de a le reda dreptul ca, într-o Românie întregită și liberă de la Tisa până la Mare, să propășească în pace potrivit datinilor și aspirațiilor gintei noastre. Români! Însuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen război, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor care are credința neclintită în menirea lui. Ne vor răsplăti roadele glorioase ale izbândeii. Cu Dumnezeu înaintel!” (*apud* Neculai Moghior, Ion Dănilă, Leonida Moise, *Ferdinand I. Cuvânt pentru întregirea neamului românesc*, București, Editura Metropol, 1994, p. 122-123; de aici înainte: MOGHIOR, p. ...).

Ieșirea României din starea de neutralitate (1914-1916) și intrarea ei în război alături de Antantă a fost un „șoc” pentru Germania, care astfel pierdea „resursele vitale de cereale și petrol românesc” (cf. Winston S. Churchill, *La crise mondiale*, I, Paris, Payot, 1925, p. 121-129) (*apud* Gheorghe Buzatu, *O istorie a petrolului românesc* (1998), ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 37 și nota 14; de aici înainte: BUZATU, p. ...). Poziția potrivnică a României a motivat comandamentul suprem al armatei germane în luarea hotărârii strategice de a o copleși în cel mai scurt timp; trebuia – consemna generalul Erich Ludendorff din comandamentul suprem al armatei

Cuprins

România și „Marele Război”	5
1914-1916 – Neutralitatea României în Primul Război Mondial.....	5
Războiului de întregire a neamului românesc	11
1916-1918 – România în Primul Război Mondial.....	11
România Mare	31
1918 – Anul Marii Uniri.....	31
1919 august 5 – Ion I.C. Brătianu – Discursurile de la Sibiu	57
1919-1920 – Recunoașterea internațională a României Mari.....	66
1919 decembrie – Declarațiile parlamentare ale lui Ion I.C. Brătianu privind situația României la Conferința de pace de la Paris....	69
România Mare pe calea modernizării	81
1922 octombrie 15 – Proclamația regelui Ferdinand I adresată Țării	83
1927 – Anul dispariției lui Ferdinand I și a lui Ion I.C. Brătianu – înfăptuitori ai României Mari.....	91